

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ДЕРЖАВНИЙ ЗАКЛАД
«ПІВДЕННОУКРАЇНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ
УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ К. Д. УШИНСЬКОГО»**

**ОДЕСЬКИЙ ПРИВАТНИЙ
ЗАКЛАД ОСВІТИ
«ТІКВА-ОР САМЕАХ»**

**СУЧАСНІ ПРОБЛЕМИ
НАВЧАННЯ І ВИХОВАННЯ**

Збірник наукових праць

**Одеса
2022**

УДК 371
ББК 74

Ухвалено Вченою радою
Державного закладу «Південноукраїнський національний
педагогічний університет імені К.Д. Ушинського»
Протокол № 8 від 24.03.2022 р.

Рецензенти:

доктор педагогічних наук, професор Черненко Н.М.
кандидат педагогічних наук Рищак Н.І.

Сучасні проблеми навчання і виховання : збірник наукових праць
/ Упорядник І.О. Бартенєва. Одеса, 2022. Лютий. 220 с.

У збірнику наукових праць розглядаються актуальні питання сучасної педагогічної науки. Матеріали стануть у нагоді для викладачів закладів вищої освіти, здобувачів вищої освіти, аспірантів, педагогічних працівників закладів загальної середньої освіти

*ДЕРЖАВНИЙ ЗАКЛАД
«ПІВДЕННОУКРАЇНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ
УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ К.Д. УШИНСЬКОГО»
ОДЕСЬКИЙ ПРИВАТНИЙ ЗАКЛАД ОСВІТИ «ТІКВА-ОР САМЕАХ»*

© Кафедра педагогіки
Державного закладу
«Південноукраїнський національний
педагогічний університет імені К.Д. Ушинського», 2022
© Одеський приватний
заклад освіти «Тіква-Ор Самеах», 2022

2. Оцінювання результатів роботи з використанням форм Google (вчитель отримує таблицю з підсумкової рефлексії)

У. Домашнє завдання

Написати міні-твір «Чи не живе у мене Скрудж?»

Прізвище, ім'я : _____

Продовжить фразу:

На уроці я працювала ...	<i>активно / пасивно</i>
Матеріал уроку мені був...	<i>зрозумілий / незрозумілий корисний/зайвий цікавий/нецікавий</i>
Найбільш складним для мене було....	
Більш всього на уроці мені сподобалося ...	

СУЧАСНІ АСПЕКТИ МОНІТОРИНГУ В ЗАКЛАДАХ ОСВІТИ

*Ручкіна М.М.,
к.пед.н., доцент, доцент кафедри
освітнього менеджменту та публічного управління
Університету Ушинського
Сердюк І.В.,
магістрантка ОПП «Управління закладом освіти»
Університету Ушинського*

Постановка проблеми і актуальність. Проблема здійснення моніторингу в освіті на сьогодні є надзвичайно актуальною, оскільки саме моніторингові дослідження дають можливість цілісно відстежити реальний стан освіти. Але важливим є не просто моніторинг освіти, а дослідження та прогнозування його поступового динамічного розвитку. На сьогодні питання моніторингу актуальне у закладах освіти різних рівнів, оскільки його результати дають можливість керівнику побачити сучасний стан закладу освіти, а також спрогнозувати власну діяльність на покращення результатів.

У науковій літературі питання моніторингу висвітлюється у працях різних учених, серед яких: В. Бикова (специфіка використання освітнього моніторингу), В. Бондар (технологія і теоретичні основи педагогічного аналізу), Є. Дорошенко (оцінка ділових, професійних і особистісних якостей персоналу), Г. Єльнікова (моніторинг діяльності учнів та вчителів у межах адаптивного управління, основи адаптивного управління), І. Кіндрат (управлінські аспекти моніторингу якості дошкільної освіти), К. Крутій (моніторинг в дошкільному закладі освіти), Т. Лукіна (питання моніторингу якості освіти), М. Голубенко (питання моніторингу у закладі освіти, моніторингу у роботі заступника директора), В. Черепанов (експертні оцінки в педагогічних дослідженнях) та ін.

Метою статті є презентація результатів пілотного дослідження щодо здійснення моніторингу в закладах освіти.

Виклад основного матеріалу. Моніторинг в освіті як предмет наукового дослідження у працях українських вчених розглядався переважно з позицій педагогічних наук як засіб удосконалення освітнього процесу (О. Байназарова, О. Локшина, О. Ляшенко, О. Овчарук та багато інших).

Аналіз науково-методичної літератури засвідчив, що існує багато підходів до визначення поняття «моніторинг». Найбільш розповсюдженими визначеннями є такі:

- комплекс наукових, технічних, технологічних організаційних та інших засобів, які забезпечують систематичний контроль (стеження) за станом та тенденціями розвитку природних та техногенних процесів;

- процедура систематичного збирання даних про важливі аспекти на загальнодержавному, регіональному чи локальному рівнях;

- система отримання даних для прийняття стратегічних і практичних рішень;

- спостереження з метою контролю, оцінювання, прогнозу;

- ефективний засіб отримання інформації про функціонування освітньої системи та компонентів;

- система збирання, аналізу, надання інформації [1; 2; 4; 5].

Так, О. Локшина, Т. Лукіна, В. Лунячек та інші освітній моніторинг розглядають як систему збору, обробки, аналізу, зберігання та поширення інформації про освітню систему або її окремі елементи [5, с. 43].

Особливість освітнього моніторингу полягає в тому, що він спрямований на результат освітньої діяльності і водночас на сам процес, який привів до такого результату, тобто навчання, виховання, викладання. Моніторинговий підхід є точною, об'єктивною моделлю вимірювання якості освіти.

Окреслюючи основне завдання системи моніторингу якості освіти як складової системи державного управління освітою і як інструменту, що використовується для вимірювання й оцінювання досягнутих результатів, Т. Лукіна наголошує на тому, що воно полягає у «визначенні проблем в освітній галузі, здійсненні систематичних досліджень різних елементів системи загальної середньої освіти та об'єктів освітнього середовища, у фіксації наслідків управлінського впливу на систему освіти та змін, що відбуваються при цьому» [4, с. 58].

Для управління освітнім процесом необхідно мати систему отримання інформації про його результативність, щоб бачити відхилення або динаміку в цьому процесі. Моніторинг не обмежується виявленням відхилень від певних норм (стандартів). Освітній моніторинг припускає оцінювання самих норм. А це означає те, що моніторинг може розглядатися як механізм корекції освітніх і управлінських цілей і шляхів їх досягнення.

Аналіз наукової літератури дає можливість стверджувати, що існує декілька поглядів до визначення напрямів моніторингу у закладі освіти. Так, Є. Хриков визначив такі основні його напрямки [7]:

- моніторинг контексту освітнього процесу;
- моніторинг ресурсів освітнього процесу;

- моніторинг ходу освітнього процесу;
- моніторинг результатів освітнього процесу.

На відміну від Є. Хрикова С. Подмазін виділив наступні напрями, орієнтуючись на види діяльності у закладах освіти: педагогічний (рівень навчальних досягнень учнів, якість змісту освіти), психологічний (емоційна рівновага, моральні цінності тощо), соціологічний (соціальні умови життя, навчання й праці учасників освітнього процесу), медичний (стан фізичного здоров'я, санітарно-гігієнічних норм праці та навчання, наявність програм соціального захисту учасників освітнього процесу), статистичний (статистична інформація відповідно до показників державної та відомчої статистичної звітності), ресурсний (обсяг, розподіл та якість забезпечення загальної середньої освіти матеріально-технічними, фінансовими, науково-методичними ресурсами), кадровий (вивчення кадрового складу педагогів та управлінців системи освіти, аналіз системи підготовки, перепідготовки та підвищення кваліфікації кадрів, фіксація вакансій залежно від місця розташування закладу освіти) та управлінський (комплексний аналіз системи загальної середньої освіти за різними групами показників для вироблення управлінських рішень, оцінювання ефективності державного управління закладу освіти та його якості) [6, с. 8].

Проаналізувавши різні погляди учених слід зазначити що моніторинг є не лише джерелом інформації в закладі освіти, а й механізмом розвитку системи освіти, що допомагає розкрити сутність і значення інноваційних підходів до управлінської діяльності, які поліпшують перебіг і результати освітнього процесу в закладі загальної середньої освіти. Так, за результатами моніторингу адміністрація може наступне: внести корекцію в розподіл годин варіативної складової навчального плану на наступний навчальний рік; визначити фактори, які найкраще впливають на інтелектуальний розвиток учнів та з'ясувати наявні в закладі освіти тенденції; вчителям визначити домінуювальні здібності кожного учня, їх співвідношення у кількісному показнику, що переважають над середніми показниками гімназії; якщо учень

має потенційні можливості, задатки в певній галузі, їх підтримувати, розвивати, а надалі поставити в підґрунтя формування стійкої потреби до інтелектуальної й творчої діяльності; якщо учень різнобічно обдарований, то надати допомогу психолога, який визначить галузь діяльності, де потенціал дитини буде максимально реалізовано.

Розглядаючи моніторинг на рівні закладу дошкільної освіти слід зазначити, що якість освіти в ЗДО можна розглядати як ступінь відповідності сукупності властивостей та результатів освіти дітей дошкільного віку прогнозованим цілям ЗДО на основі державних вимог, потреб та очікувань суб'єктів освітнього процесу (дітей, педагогів, батьків).

Основою вирішення проблеми якості освіти на рівні ЗДО є проектування та впровадження системи управління якістю освітнього процесу. І саме моніторинг якості освіти є однією із систем якості у дошкільній установі. На основі аналізу наукової літератури визначено, що моніторинг якості освіти у ЗДО слід розглядати як систематичне спостереження, оцінку та прогноз стану освітньої системи, установи у плані її відповідності. Види моніторингу, на наш погляд, виділяють об'єкти моніторингу, а саме: якість освітнього процесу; якість ресурсозабезпечення; якість управління; якість результатів роботи освітньої системи ЗДО. Відповідно об'єктами моніторингу є діти, педагоги, батьки, моніторинг управлінської діяльності, матеріально-технічного та фінансового стану та організація додаткових платних освітніх послуг.

Таким чином, проведення моніторингу якості дошкільної освіти в закладі, на наш погляд, має п'ять складових, серед яких: моніторинг освітньої роботи, моніторинг роботи з кадрами, моніторинг додаткових платних освітніх послуг, моніторинг управлінської діяльності, моніторинг взаємодії дитячого садка та сім'ї. Розглянемо зміст кожної складової.

Отже, моніторинг освітньої роботи передбачає збирання, системний облік, обробку та аналіз інформації про організацію та результати освітнього процесу для ефективного вирішення завдань управління якістю освіти в ЗДО.

Щорічно проведений моніторинг якості освіти, відповідно до основної освітньої програми ЗДО, проміжний (наприкінці календарного року) або підсумковий (наприкінці навчального року, а також аналіз діяльності установи дозволяють чітко виявити проблеми та простежити перспективу розвитку. За допомогою цього моніторингу можна визначити:

- реалізацію освітньої програми ЗДО;
- рівень фізичного та психічного розвитку вихованців;
- стан здоров'я вихованців;
- рівень адаптації нових дітей до умов ЗДО;
- готовність дітей підготовчих груп до школи;
- відповідність предметно-розвивального середовища.

Основними методами діагностики в ЗДО є: спостереження, експеримент, бесіда та аналіз продуктів діяльності. Використовуючи систему діагностики можна забезпечити індивідуальну траєкторію комплексного розвитку та оздоровлення кожної дитини, допомогти підготувати її до школи.

Моніторинг роботи з кадрами передбачає підвищення рівня професійної кваліфікації педагогічних працівників. У цьому, особливої ролі набуває вирішення проблеми організації педагогічного моніторингу. Підсумкова оцінка педагогічного моніторингу здійснюється шляхом аналізу одержаних результатів підвищення рівня професійної кваліфікації педагога, відображеної у Банку даних про професійну майстерність педагогів.

Цей моніторинг визначає володіння педагогічними технологіями, участь у методичних заходах (ЗДО, міста, області, відкриті заходи, що проводяться педагогами, методичні розробки, дидактичні матеріали, досвід роботи, інноваційна діяльність, участь педагогів у заходах різного рівня).

Важливим також є моніторинг додаткових платних освітніх послуг. Цей метод моніторингу дозволяє організовувати роботу дошкільної установи в режимі розвитку, своєчасно виявляти проблеми та приймати своєчасні правильні рішення у розподілі ресурсів, пристосуванні до зовнішнього середовища, у прогнозуванні подальшої діяльності установи. Проведення

цього виду моніторингу сприяє підвищенню якості освітніх послуг та своєчасному виявленню потреби у них. За допомогою цього моніторингу можна визначити: дотримання законодавчої бази, порядок документального оформлення послуг, відповідність навантаження на дітей санітарним нормам тощо. Одним із основних методів проведення цього виду моніторингу є організація для батьків відкритих показів, творчих звітів педагогів.

Слід зазначити, що одним із найважливіших розділів управлінського моніторингу закладу дошкільної освіти є ресурсне забезпечення (умови):

- забезпечення умов провадження освітньої діяльності (задоволення потреби у послугах, нових формах організації дошкільної освіти);
- матеріально-технічне забезпечення (групи, кабінети та обладнання);
- програмне забезпечення (освітня програма, програма розвитку);
- кадрове забезпечення (адміністративний персонал, педагогічний колектив, медична служба, бухгалтерська служба);
- інформаційно-технологічне забезпечення діяльності ЗДО (наявність технологічного обладнання, сайту, програмного забезпечення);
- забезпечення безпеки діяльності освітнього закладу, охорона життя та здоров'я дошкільнят;
- соціальне та педагогічне партнерство (органи громадсько-державного управління, склад установ-партнерів).

Також не менш важливим є моніторинг взаємодії дитячого садка та сім'ї. Такий метод моніторингу включає вивчення сім'ї та соціуму, в тому числі за коштами створеного ЗДО сайту:

- складання соціального паспорта сім'ї;
- вивчення виховної системи у сім'ї;
- виявлення освітніх запитів сім'ї та соціуму;
- визначення ступеня задоволеності сім'ї та соціуму освітньою діяльністю ЗДО;
- вивчення соціокультурного середовища мікрорайону.

Отже, для виявлення стану проведення моніторингу у закладах освіти та проблем, які виникають під час його проведення нами проведено пілотне онлайн-опитування керівників закладів загальної середньої та дошкільної освіти. Усього опитано 48 осіб.

За результатами виявлено, що 78% керівників систематично проводять моніторинг у закладах освіти, 16% проводять за потреби або один/два рази на рік, 6% наголосили на тому, що проводять лише за наказами відділів освіти.

Щодо видів моніторингу у закладах освіти, то керівники ЗЗСО одноставно (100%) наголосили на моніторингу якості освіти. У ЗДО більше уваги приділяють розвитку вихованців (вказали 72% опитаних), моніторингу взаємодії з сім'єю – 8%, управлінському моніторингу – 4%, роботі з кадрами – 6%, додатковим платним освітнім послугам – 10%.

Висновки. Для моніторингу рекомендується використовувати комплекс методів (аналіз документації, опитування, анкетування, спостереження, психолого-педагогічні методи діагностики стану освітнього процесу та ін., саме це допоможе забезпечити цілісне уявлення про стан якості освітньої системи.

Підсумовуючи зазначимо, що грамотно організована система моніторингу в ЗО допоможе результативно організувати управлінську діяльність зі здійснення освітнього процесу в ЗО. Сприятиме стимулюванню особистісного розвитку дітей та творчому зростанню педагогів, а також ефективно розподілить ресурси ЗО, що в свою чергу вплине на підвищення статусу ЗО у районі та місті.

Література

1. Боднар О. Моніторинг та самооцінка освітнього середовища навчального закладу. *Управління освітою*. 2006. №8.

2. Єльнікова Г. В., Рябова З. В. **Моніторинг к ефективний засіб оцінювання якості загальної середньої освіти в навчальному зкладі.**

URL : <http://www.tme.umo.edu.ua/docs/1/08egvonz.pdf>

3. Красенко І. Модель внутрішнього моніторингу якості освіти навчального. URL: <https://brensis.wixsite.com/monitoring/single-post/%D0%BF%D1%80%D0%BE%D0%BF%D0%BE%D0%BD%D1%83%D1%94%D0%BC%D0%BE>

4. Лукіна Т. Моніторинг якості освіти: теорія і практика. К. : Вид. дім «Шкіл. світ» : Вид. Л.Галіцина, 2006. 128 с.

5. Моніторинг якості освіти : становлення та розвиток в Україні (реком. з осв. політики) / під заг. ред. О. І. Локшиної. К. : «К.І.С.» , 2004. 160 с.

6. Подмазін С. Особистісно орієнтований моніторинг діяльності закладів освіти. *Директор школи*. 2002. №33. С. 8.

7. Хриков Є. М. Теоретико-методологічні засади моніторингу професійної підготовки.

URL:<http://www.profosvita.org.ua/ru/career/articles/2.html>

ОЦІНЮВАННЯ УПРАВЛІНСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ КЕРІВНИКІВ ЗАКЛАДІВ ОСВІТИ

*Ручкіна М.М.,
к.пед.н., доцент, доцент кафедри
освітнього менеджменту та публічного управління
Університету Ушинського
Жужа В.В.,
магістрантка ОПП «Управління закладом освіти»
Університету Ушинського*

Постановка проблеми і актуальність. Створити систему оцінки, однаково збалансовану з погляду точності, об'єктивності, простоти та зрозумілості, дуже складно, тому на сьогоднішній день існують різні системи оцінки діяльності керівників закладів освіти, кожна з яких має свої переваги та недоліки. Оцінка є невід'ємним та найважливішим елементом, вона є певною системою, що має досить складну структуру, що дозволяє виконувати регулятивну функцію в діяльності керівників закладів. На